

Atatürkçülüğün Tanımı ve Önemi

Türk Milletinin tam bağımsızlığa, huzur ve refaha sahip olması, devletin millet egemenliği esasına dayandırılması, aklın ve ilmin rehberliğinde Türk Kültürünün çağdaş uygarlık düzeyi üzerine çıkarılması amacı ile;

Temel esasları Atatürk tarafından belirlenen devlet hayatına, fikir hayatına, ekonomik hayata ve toplumun temel müesseselerine ilişkin fikirlere ve ilkelere Atatürkçülük denir.

Atatürkçülüğün kişi ve millet olarak benimsenmesi, tanıtılması, sevdirmesi mevcut ve gelecekteki sapırtıcı ve tutucu cereyanlara karşı korunması; Türk Devletinin Gelişmesinin, Güçlenmesinin ve Parlak geleceğinin güvencesidir.

Atatürkçülük bir bütündür. Atatürk ilke ve inkılâpları ayrı ayrı değerlendirilemez. Onları, bir bütünü oluşturan unsurlar olarak anlamak ve değerlendirmek gerekir. Atatürk ilkelerinin ve inkılâplarının, Atatürkçülükte birbirinden daha az önemli olması diye bir şey düşünülemez.

Atatürkçülük Türk halkının ve Türk yurdunun tabiatından, tarihinden ve ihtiyaçlarından doğmuştur. Türk milletini çağdaş uygarlık düzeyinin üstüne çıkarmayı amaçlar.

ATATÜRK İLKELERİNİ iki bölümde incelemek gerekir.

1. Türk Devletinin Dayandığı Esaslar (Atatürk İlkelerini Bütünleyen İlkeler):

Tam Bağımsızlık, Millî Egemenlik, Millî Birlik ve Beraberlik, Yurtta Barış Dünyada Barış, Çağdaş Uygarlık Seviyesinin Üstüne Çıkmak, Pozitif Bilimin Rehberliği ve Akılcılık.

2. Atatürkçülüğün Temel İlkeleri:

Cumhuriyetçilik, Milliyetçilik, Halkçılık, Devletçilik, Lâiklik, İnkılâpçılık.

Tam Bağımsızlık:

Atatürk milliyetçiliğinin temelinde yatan bir kavram, “Tam Bağımsızlık” düşüncesidir.

Atatürk “**Türk Devletinin dayandığı esaslar**” “**tam bağımsızlık**” ve “**kayıtsız şartsız Millî Egemenlik**”ten ibarettir. demiştir.

Bu iki temel esas Erzurum ve Sivas kongrelerinde ve ilk Büyük millet meclisinde şekillenmiştir.

Atatürkçülükte Devletin bağımsızlığı, her yönden tam bağımsız olmayı öngörmektedir. Bu hususu Atatürk, “**Tam bağımsızlık, bizim bu gün üzerimize aldığımız vazifenin asıl ruhudur. Biz yaşamak isteyen, onur ve şerefi ile yaşamak isteyen bir milletiz.... Tam bağımsızlık denildiği zaman, elbette siyasi,**

malî, ekonomik, adlî, askerî, kültürel ve her hususta tam bağımsızlık ve tam serbestlik demektir.”

“Bu saydıklarımızın herhangi birinde bağımsızlıktan yoksunluk, millet ve memleketin gerçek manası ile bütün bağımsızlığından yoksunluğu demektir.” diyerek açıklamış ve tam bağımsızlığın hangi koşulların sağlanması ile gerçekleştirilebileceğini belirtmiştir.

Tam Bağımsızlığın koşulları:

- Tam bağımsızlık, milletin, varlığı ve hukuku için bütün kuvveti ile bizzat kendisinin meşgul olmasını öngörür. **“Bir millet varlığı ve hakları için bütün kuvveti ile bütün maddî ve fikrî kuvvetiyle ilgili olmazsa..... kendi kuvvetine dayanarak varlığını ve bağımsızlığını sağlamazsa şunun bunun oynacağı olmaktan kurtulamaz”**
- Tam bağımsızlık varlığın ve hayatın esasıdır. Millî ve ekonomik gelişme imkânı elde etmek ve daha çağdaş ve düzenli bir yönetim şeklinde işleri yürütmeyi başarabilmek için her devlet gibi, bizim de gelişme sebeplerimizin sağlanmasında tam bir hürriyet ve bağımsızlığa kavuşmamız, varlığımızın ve hayatımızın esasıdır.
- Devlet, içişleri bakımından dışa karşı bağımsız olmalıdır. Bağımsızlık hiç bir dış tesirle zümrelere ayrıcalık tanımaz. Türk Devleti içinde yaşayanların, Türk vatandaşlarının hukuku birdir. Diğer devletlerin tesiri ile veya dinen hiç kimseye ayrıcalık tanınmaz. Atatürk bu konuda **“...İçimizde yaşayan ve Müslüman olmayan vatandaşlarımıza bizim siyasi egemenliğimizi ve sosyal dengemizi bozacak fazla bir takım ayrıcalıklar veremeyiz”** demiştir.
- Adaletin dış müdahalelere karşı bağımsız olması esastır.
- Atatürk, **“Milletlerin yargı hakkı, bağımsızlığın birinci şartıdır. Adalet kuvveti bağımsız olmayan bir milletin devlet olarak varlığı kabul edilemez.”** demek suretiyle Adaletin bağımsızlığını, Devletin bağımsızlığı için şart olarak öngörmüştür.
- Tam bağımsızlık, hiçbir devletin himaye ve nüfuz sahasını kabul etmez. **“yabancı devletlerin güdümü ve himayesi kabul edilemez”**
- Tam bağımsızlık, anlaşmalara ve devletlerle karşılıklı yardımlaşmaya karşı değildir.
- Tam bağımsızlık, milletlerarası güvenlik antlaşmalarına ve kuruluşlarına karşı değildir.
- Tam bağımsızlık ve millî egemenliğin gerçekleşmesi, ekonomik güce bağlıdır: Atatürk bu hususu;

“Tam bağımsızlık için şu genel kural vardır. Millî Egemenlik için bir kanun vardır diyoruz. Bu günde büyük zaferin etkenleri ve yapıcıları olduğumuzu ifade ediyoruz. Bu noktada, çok kesin olan bir gerçeği hep beraber tekrar etmek zorundayız. Bu kadar büyük, bu kadar kutsal ve ulu hedefler, yalnız kağıt üzerinde prensiplerle ve kanun maddeleri ile ve sadece hırslarla, arzularla elde edilemez. Tam olarak gerçekleştirebilmek için tek kuvvet, hakiki en kuvvetli temel ekonomidir.” şeklinde ifade etmiştir.

Millî Egemenlik (Millî İradeye Dayanma):

Millî Egemenlik, dışa karşı özgür ve bağımsız yaşamayı, içeride ise milletin kendi kendini yönetme esasına dayanır. Millet, kendisini oluşturan kişilerin toplamından farklı ve ayrı olarak onların bir sentezinden ortaya çıkmış bağımsız bir kişiliktir. Egemenlik ise milletin toplumun genel idaresidir. Bu idare iktidar ve güç olarak millete aittir. Egemenlik millî iradeye dayanmaktadır. Bu itibarla millî egemenlik, milletin bölünmez iradesidir.

Millî Egemenlik ilkesinin oluşmasını sağlayan ve Erzurum Kongresinin bir ürünü olan Millî kuvvetleri amil ve Millî iradeyi egemen kılmak esası, Sivas Kongresinde millet temsilcilerinin oy birliği ile kuvvetlendirilmiş 20 Ocak 1921 tarihli Anayasada **“Egemenlik, Kayıtsız Şartsız Milletindir. İdare usulü halkın kendi kendini idare etmesi esasına dayanır”** şekli ile Büyük Millet Meclisi tarafından benimsenmiştir.

Atatürk **“Kayıtsız şartsız tabiriyle açıkça ifade edilen egemenliği, milletin sorumluluğunda tutmak demek, bu egemenliğin en küçük bir parçasını; sıfatı, ismi ne olursa olsun, hiçbir makama vermemek, verdirmemek demektir.”** şeklinde ifade ederek, Devlet yönetiminde milletin egemenliğinin temel prensip olduğunu açıkça ifade etmiştir.

Millî Birlik ve Beraberlik:

Millî Birlik ve Beraberlik, Türk milletini oluşturan insanların birbirlerini seven, birbirlerine inanan ve güvenen vatandaşlar olarak; yurdun ve milletin yükselmesi amacı etrafında toplanması demektir.

Kurtuluş Savaşının başından itibaren Atatürk'ün üzerinde durduğu konulardan en önemlisi millî birlik ilkesidir.

Atatürk, **“Biz esasen millî varlığın temelini millî şuurda ve millî birlikte görmekteyiz.”** diyerek millî birlik ve beraberliğin önemini en açık şekilde belirtmiştir.

Türk milletini bir bütün halinde birleştirmek; amaçta, kaderde, tasada ve kıvançta ortak değer yargılarına sahip kılmak, millî birlik ve beraberliğimizin en temel ögesidir.

Bağımsızlığımızı devam ettirmemiz de millî birlik ve beraberliğimizin sağlanmasına bağlıdır.

Atatürkçülüğün en önemli unsurlarından biri de ilmin ve aklın rehberliği altında sürekli çağdaşlaşma ilkesidir. Çağın ilim ve teknolojisinin rehberliği ve getirdiği yeniliklerin ışığı altında toplumun çağdaşlaşmasını sürdürmesidir.

Çağdaşlaşma, Türk Milletini geri bırakmış olan kurumları, boş inançları yıkarak, yerlerine milleti ilerletecek çağa uygun kurumları koymak suretiyle gerçekleştirilebilecektir. Atatürkçülük bu dinamik davranışlara bağlılığı gerektirir.

ATATÜRKÇÜLÜKTE DEVLETİN DİNAMİK İDEALİ

- Türk Devleti kişileri ile milleti ile kurumları ile dinamik hedeflere doğru yürüyen dinamik bir varlıktır. Türk Devleti; geleceğe doğru akıp giden

ömründe bütün faaliyetlerini dinamik hedefleri gerçekleştirmeye yöneltmiştir.

- Türk Devletinin dinamik ideali, Türk milletinin refahını, zenginliğini, mutluluğunu ve varlığını yükseltmeyi sağlayacak hedefleri kapsamaktadır. İç ve dış politikası aynı hedefe yöneliktir.
- Dinamik ideal genel olarak Türk milletinin en medeni ve refah seviyesi yüksek bir millet olarak varlığını yükseltmesidir. Dinamik ideal devlet hayatının, fikir hayatının ve ekonomik hayatın uyumlu olarak çalışmasını sağlayacak dinamik amaçları kapsar. Bu amaçlar üç bölümde toplanır;

- 1) Millî Birlik ve Millî Duyguyu Güçlendiren Millî Amaçlar ile Temel Maddî Amaçlar,
- 2) Kişi İle İlgili Amaçlar,
- 3) Millî Kültüre İlişkin Amaçlar.

1) Millî birlik ve millî duyguyu güçlendiren millî amaçlar ile temel maddî amaçlar şunlardır.

- a) "Milletimizin yüksek karakterini, yaratılıştan sahip olduğu zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlara sevgisini, en değerli varlığımız olan millî birlik, iyi geçinmek ve çalışkanlık duygu ve kabiliyetlerindeki olgunluğu, ulus varlığını ve yurt erginliğini korumak, azim ve kararını devamlı olarak ve her türlü vasıta ve tedbirlerle besleyerek geliştirmek"
- b) "Türkiye'yi hür, bağımsız, daima daha kuvvetli daima daha refahlı" olmasını sağlayacak ekonomik güce sahip kılmak.
- c) Pozitif bilimin temeline dayanan, güzel sanatları seven, fikir eğitiminde olduğu kadar beden eğitiminde de kabiliyeti artmış ve yükselmiş olan erdemli, kudretli bir nesil yetiştirmek.
- d) "Yurdumuzu dünyanın en bayındır ve en medeni memleketleri seviyesine çıkarmak."
- e) "Türkiye'nin emniyetini amaçlayan, hiçbir milletin aleyhinde olmayan bir barış istikametini prensip kabul etmek"
- f) Yurttaki barış cihanda barış için çalışmak.

2) Kişi ile ilgili amaçlar şunlardır.

- a) İnsanca yaşamak,
- b) Elleriyle örnekleriyle tarımın, ticaretin, sanatın, çalışma hayatının temsilcisi olmak,
- c) Kültürlü insan olmak,

3) Millî kültürümüze ilişkin amaçlar: Millî ve kişisel amaçlara ulaşmak için "millî birlik ve millî duyguyu" millet olarak varlığımızı yükseltecek, koruyacak niteliklere sahip olacak biçimde millî kültürümüzü;

- a) "Yüksek ve inkılâpçı bir seviyeye ulaştırmak."
- b) "Çağdaş medeniyet seviyesinin üstüne çıkarmaktır."

Sonuç olarak; Atatürk'ün Türk milleti için söylediklerini, fikirlerini yapmak istediklerini, yaptıklarını ve başarmaya çalıştıklarını, özet olarak dinamik ideali merkez olarak almak esastır.

Milletimizi gerçek mutluluğa ulaştıracak bizlere ve gelecek nesillere Atatürkçülüğü öğretecek ve uygulatacak araç eğitimidir. Eğitimin başarısı ise irfan ordusunun başarısıdır. İrfan ordusunun özü ise öğretmenlerdir.

Atatürkçü eğitim sisteminde dikkate alınacak temel nitelik Atatürkçülüğü anlamak ve öğretmektir. Atatürkçülük, dinamik ideal yolunda gerçek ve ciddi hedeflerin tespit edilmesini ister. Atatürkçülük, Türk Milleti için doğaldır, sosyaldır, insancıdır.

Her eğitimcinin öncelikle bu hususları benimseyerek geleceğimizin teminatı çocuklarımıza anlatması ve benimsetmesi esas görevi olmalıdır.

TÜRK DEVLETİNİN ANA NİTELİKLERİ

(ATATÜRK İLKELERİ)

a) Atatürkçülükte Devletin Tanımı :

“Devlet dediğimiz zaman her şeyden önce bir insan topluluğu bir millet varlığı anlaşılır. Bundan sonra, bu insan topluluğunun coğrafi sınırlarla belirlenmiş bir arazide yerleşmiş olduğu görülür.

Bir milleti meydana getiren kişilerin, o millet içindeki her çeşit hürriyeti; yaşamak hürriyeti, çalışmak hürriyeti, fikir ve vicdan hürriyetinin, güven altında bulundurulması lazımdır. Keza bir milletin tümünün, her çeşit hürriyeti, yani kendi topraklarında dıştan hiçbir müdahale ve sınırlama olmaksızın, hür ve bağımsız yaşaması ve çalışması lazımdır.

İşte, devlet gerek kişilerin hürriyetini sağlamak için millet üzerinde bir nüfuza ve gerek millet ve memleketin bağımsızlığını koruyabilmek için de kendine özgü bir nüfuz ve kuvvete sahip olmalıdır. (Egemenlik yani meclis ve millî ordu)

O halde devlet, belirli bir toprak üzerinde yerleşmiş ve kendine özgü bir kuvvete sahip kişiler bütününden oluşan bir varlıktır.” şeklinde açıklanmıştır.

b) Türk Devletinin Yapısı ve Dayandığı Esaslar:

Türk Devleti, Türk Milleti ve ülkesinin birlik ve bütünlüğüne, millî egemenliğine ve tam bağımsızlığa dayanır.

Türk Devletinin güçlü olması, uygulanan kuvvetler birliği prensibine dayanır. Kuvvetler birliği prensibi Türkiye'nin koşullarına uyan bir esastır. Bu esas yasama, yürütme ve yargı organlarının kendi usullerinin, esaslarını, ilkelerini millî ve meslekî ahlâka uygun olarak bütünleşecek biçimde teşkilatlanmalarını ve çalışmalarını gerektirir.

Atatürkçülükte Türk Devletinin iç ve dış güvenliğini Yurtta Barış –Dünyada Barış prensibine bağlı kalınarak sağlanacağına inanılmaktadır. Genel güvenlik ile iç güvenlik, güvenlik kuvvetleri ile yargı mensuplarının iş birliğinde sağlanır.

Atatürk, Yeni Türk devletinin yapısını yabancı bir devletin yapısını taklit ederek düzenlememiştir. Atatürkçü devlet anlayışında millî iradenin mutlak üstünlüğü, Egemenliğin kayıtsız şartsız millete ait olduğu esasına dayanır. Egemenliğin kullanılması, hiçbir suretle, hiçbir kimseye veya sınıfa bırakılamaz. Hiçbir kimse ve organ, kaynağını Anayasadan almayan bir devlet yetkisi kullanamaz.

c) Türk Devletinin Ana Nitelikleri (Atatürk İlkeleri)

Türk Devleti, **“Türk Milletinin maddî ve manevi huzuruna her şeyden fazla önem vermektedir.”** Millî varlığın temelini millî şuurda ve millî birlikte gören Türk devleti **“Millî ideal sonuçlarını halkın güvenle çalışmasında, ilerleme hevesinde, millî birlik ve millî irade şeklinde”** daha belirgin hale gelebileceğine inanmaktadır.

Türk Devletinin nitelikleri ve bu niteliklerin dayandığı ilkeler, Türkiye’yi dinamik ideale ulaştıracak esaslardır.

Atatürk, Türk bağımsızlığını sağladıktan sonra Türk’ün bir daha felaketlere ve tehlikelere düşmemesini sağlayacak bir devlet sistemi kurmuş ve devletin dayanıp uygulayacağı ilkeleri belirlemiştir.

Bu ilkeler milletin bütün ihtiyaçlarına uygun olarak seçilmiş ve Atatürkçülükte devlet sistemi, bu ilkeler üzerine kurulmuştur. Bu ilkeler çeşitli toplum sorunlarının çözülmesinde anahtar ve araç görevini de yapacaktır. Devlet sistemini oluşturan, devletin niteliklerini belirleyen Atatürk ilkeleri, Cumhuriyetçilik, Millîyetçilik, Halkçılık, Laiklik, Devletçilik ve İnkılapçılıktır.

Diğer bir deyişle Türk Devleti (Cumhuriyetçi, Millîyetçi, Halkçı, Devletçi, Lâik ve İnkılapçıdır.”

1- Cumhuriyetçilik: Cumhuriyet, millî egemenlik idealini, milletin irade ve egemenliğini, vatandaşın devlete, devletin vatandaşa karşı hak ve vazifelerini en iyi olarak düzenleyen yönetim şeklidir. Cumhuriyetçiliğin en başta gelen niteliği, **Atatürk’ün “Egemenlik kayıtsız şartsız milletindir.”** İlkesinde yansır. Çünkü; Çağdaş Türk devletinin dayandığı temel prensiplerden biri olan bu ilkenin en iyi korunduğu ve gözetildiği yönetim şekli Cumhuriyettir. Atatürk’ün sözleri ile **“Cumhuriyet rejimi demek demokrasi sistemi ile devlet şekli demektir.”**

Cumhuriyet yönetiminde millete dayanan meclis, meclise dayanan..... hükümet vardır.

Cumhuriyet yönetiminde düşünce serbestliği önemli yer teşkil eder.

2- Millîyetçilik: Milletler topluluğu içerisinde, Türkiye Cumhuriyetini kuran Türkiye halkına Türk milleti denir. Atatürkçülüğün birlik ve beraberlik meydana getirme hususundaki ilk temel ilkesi Millîyetçiliktir.

Türk milleti dil, kültür ideal birliği ile birbirine bağlı vatandaşların oluşturduğu doğal, toplumsal, ekonomik ve siyasi bir bütündür. Türkiye Cumhuriyetini kollamak ve korumak Türk milletinin görevidir.

Türk milleti birdir ve bütündür. Türkiye’de ben Türk’üm diyen herkes Türk’tür. “Her Türk hür doğar, hür yaşar” Türk milleti Türk devletinin egemenliğinin kaynağı ve kayıtsız şartsız sahibidir. Siyasi kuvvet, millî irade ve egemenlik milletin bir bütün halinde ortak kişiliğine aittir; birdir, bölünemez, ayrılamaz ve devredilemez.

Atatürk’ün tanımladığı Türk milliyetçiliği millî olmayan akımların ülkeye girmesini önlemekle birlikte, dünyada yaşayan bütün Türkleri sever. Onlarla olan doğal ilişkileri kabul eder. Kardeş sayar, onların uygar ve zengin olmasını onların gelişmelerini diler.

Atatürk, “Türkiye dışında kalmış Türkler önce kültür meseleleri ile ilgilenmelidirler. Nitekim biz Türklük davasını böyle uygun bir ölçüde ele almış bulunuyoruz. Büyük Türk tarihine Türk dilinin kaynaklarına zengin lehçelerine, eski Türk eserlerine önem veriyoruz. Baykal ötesindeki Yakut Türklerinin dil ve kültürlerini bile ihmal etmiyoruz,” diyerek millî sınırlar dışındaki Türklerle olan ilişkilerimizin esaslarını göstermiştir.

Atatürk milliyetçiliği millî birlik ve beraberliği öngörür, insancıdır, diğer milletlerin de iyiliğini göz önünde bulundurur.

Atatürk, Milliyetçiliği büyük sorunların çözülmesinde bir güç kaynağı olarak görür. Türk milletine mensup olmakla övünmeyi, millete inanmayı, güvenmeyi esas alarak bu hususu **“Ne Mutlu Türk’üm Diyene”** vecibesini ile açıklamış ve bu fikri **“Türk Öğün! Çalış, Güven”** düsturu ile harekete dönüştürmüştür.

3- Halkçılık : Atatürkçülükte halkçılık, yurdu ayrıcalık iddialarından ve sınıf kavgalarından koruyan bir ilkedir. Halkçılığın birinci unsuru demokratlıktır. Atatürkçülükte Halkçılık demokrasi ile eş anlamlıdır. Halkçılıkta sosyal düzen halkın idaresine ve çalışmasına dayalıdır ve eşitliği öngörür. Kanunlar önünde herkes eşittir.

“Türk milleti en eski tarihlerinde, ünlü kurultayları ile bu kurultaylarda devlet başkanlarını seçmeleri ile demokrasi fikrine ne kadar bağlı olduklarını göstermişlerdir. Ancak, Türk devletlerinin bu yöntemden vazgeçerek hükümdarlar tarafından despotça yönetilmeleri onların çökmelerine sebep olmuştur.

Atatürkçülük, çağdaş uygarlık seviyesine erişmek için sadece siyasal düzeyde ve üst yapıda kalmayarak, sosyal ve ekonomik alt yapıya yönelme ve bu yapıda halkı, halk için, halkın gücü ile kalkındırmayı amaçlar. Halkçılık iç barışı öngörür sınıf mücadelelerini reddeder. Millî gelirin dağılımını çeşitli usullerle dengeler.

4- Devletçilik : Atatürk Devletçiliği, kişisel çalışma ve faaliyeti esas alır bununla birlikte mümkün olduğu kadar az zaman içinde dinamik ideale kavuşmak için milletin genel çıkarlarının gereğine göre, bütün işlerde özellikle ekonomik alanda devletin fiilen ilgilenmesini benimser. Devletin ilgilenmesi, yapma, yaptırma, yönlendirme, teşvik, yardım etme, yapılanları düzenleme ve kontrol anlamına gelir. Devlet kendini daha güçlü kılmak için vatandaşların eğitimi, güvenliği ve sağlığı ile ilgili işleri yapar veya yaptırır. Aynı zamanda memleket içinde güvenliği ve adaleti sağlamak, vatandaşların hürriyetini güven altında bulundurmak, dış siyaset ve diğer milletlerle olan ilişkileri iyi idare etmek, savunma kuvvetlerini daima hazır tutmak ve milletin bağımsızlığını sağlamak, devletin öncelikli görevleridir.

Devletçilik ilkesi, bireysel ekonomik teşebbüs veya faaliyete imkân verir, devletin rehberliğini öngörür.

Devlet ekonomik işlerde özel teşebbüsü teşvik eder, bu faaliyetleri düzenleme ve kontrol etme görevini üstlenir.

Toplum yararına hizmet eden kuruluşların artırılmasına önem verir.

5- Lâiklik : Lâiklik, terim olarak, din ile dünya, özellikle din ile devlet işlerinin ayrılması anlamını taşır. Fakat, Atatürk lâikliğinin daha geniş ve kendine özgü bir anlamı vardır. Türkiye Cumhuriyetinde lâiklik ilkesi, kişilerin vicdan ve ibadet hürriyetlerini sağlamak ve korumak, dinî faaliyetlerin iman ve ibadete inhisar ettirilmesini, dünyevi kurumları ve faaliyetleri bilimsel ve en ileri teknolojiyi yol gösterici olarak yürütmeyi sağlamak, dinin hakkını dine, devletin hakkını devlete vermek amaçları ile uygulanan, dini devletten ayıran bir ilkedir. Lâiklik ilkesi devletin diğer ilke ve esaslarını bütünleyerek güçlendirir. Dinin, dinî olmayan hususlardan ayrılmasını tespit edecek esasların uygulanmasını gerçekleştirerek, dinin özüne dönmesini bu suretle kişilerin bütün sadeliği ile dindar olmalarını sağlar.

Atatürk, devlet idaresinde, bütün kanunların nizamların ve usullerin din kurallarına değil bilimsel esaslara ve en ileri teknolojiye, yurt ile dünya ihtiyaçlarına göre düzenlenmesini ve uygulanmasını öngörür. Böylelikle bilimsel eserler ve modern teknoloji yaygın ve etkili bir şekilde uygulanarak bütün kurumların çağın gereklerine uygun bir biçimde değişip gelişmesini sağlar.

Atatürk'ün şu sözleri lâikliğin dayandığı temelleri açıklamaktadır. **“Biz, ilhamlarımızı gökten ve gaptan değil, doğrudan doğruya hayattan almış bulunuyoruz. Bizim yolumuzu çizen; içinde yaşadığımız yurt, bağrından çıktığımız Türk milleti ve bir de milletlerin tarihinin bin bir facia ve ıstırap kaydeden yapraklarından çıkardığımız neticelerdir.”**

Bu açıklamalardan ortaya çıkan gerçek şudur; Atatürkçülükte ifade edilen lâikliği dinsizlik manasına almak çok yanlıştır. Atatürkçülükte lâiklik, dinin hakkını dine, devletin hakkını devlete verir ve böylece din ile devleti kesin olarak birbirinden ayırır. Şu esaslı noktayı da belirtmek gerekir ki, çağımızda bilim ve teknolojide büyük ilerlemeler olmakla birlikte, dinin karşıladığı ihtiyaç, ortadan kalkmamaktadır. Vicdan ve din hürriyeti Atatürkçülüğün temelindeki hürriyetlerdir. Her kişi istediği dinin gereklerini yapmakta özgürdür.

Laiklik sayesinde vicdanlar özgür olmuştur. Atatürk **“.....İbadetler güvenlik ve genel adaba aykırı olamaz; siyasî gösteri şeklinde de yapılamaz.”** demek suretiyle dinî baskının yapılamayacağını da ifade etmiştir.

6- İnkılapçılık : Atatürkçülüğün inkılapçılık anlayışı, zamanına göre geri kalmış kurumların ortadan kaldırılması ve yerine ilerlemeyi, gelişmeyi kolaylaştıracak, geliştirecek kurumların konması esasını getirir. Bu inkılâpçılık anlayışı iyiye, doğruya, faydalıya yöneliktir.

Türkiye'yi dinamik idealine ulaştırmak için en güçlü araç olarak **“yüksek ve inkılâpçı bir kültür seviyesine varmayı”** amaçlayan Atatürkçü inkılâpçılık anlayışı, akıl, bilim

ve ileri teknolojinin yol göstericiliğinde sürekli gelişmektedir. Bu nedenle Atatürk **“büyük davamız, en medeni ve refah seviyesi yüksek bir millet olarak varlığımızı yükseltmektir. Bu yalnız kurumlarında değil, düşüncelerinde de köklü bir inkılâp yapmış olan büyük Türk milletinin dinamik idealidir. Bu ideali en kısa bir zamanda başarmak için, fikir ve hareketi beraber yürütmek zorundayız. Bu teşebbüste başarı, ancak, türeli bir planla ve en akılcı bir şekilde çalışmakla olur.”** demek suretiyle fikirlerin uygun hareketlerle ve tedbirlerle zaman kaybetmeden hemen uygulanmasını belirtmiştir.

EĞİTİMDE UYGULANACAK ESASLAR

Eğitim, bireye kendi yaşantısı yoluyla amaçlı olarak davranışlar kazandırma ve davranışlarında belirli değişiklikler oluşturma işidir. Eğitim bir kültürleme ve yeni bilgiler edinme işidir.

Türk Millî Eğitimi; Türk milletinin daha güçlü, daha refahlı olmasında ve kişilerin mutluluğunda Atatürkçülüğün bir bütün olarak anlaşılıp uygulanmasında, Türk Devletinin millî davalarının, ideolojisinin anlaşılıp anlatılmasında, kuşaktan kuşağa iletilmesinde, temel faaliyetleri kapsayan bir sistemdir. Bu bakımdan eğitimin siyasi, sosyal, kültürel ve ekonomik fonksiyonları vardır. Bütün faaliyetlerde ve temel kurumlarda olduğu gibi, millî kültür düzeyinin çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarılmasında, başlıca amaç, Millî Eğitim Sisteminin her yönüyle millî niteliklere sahip olmasıdır. Millî eğitim sistemimiz **“Türk milletine gideceği yolu gösterirken dünyanın her türlü ilminden, buluşlarından, ilerlemesinden istifade”** ile bunları benimseyip kullanmalı, ancak, kendine özgü bir eğitim sistemi oluşturmalıdır.

Atatürk'e göre eğitim bir ülkenin insanların kafalarını, gönüllerini ve bedenlerini biçimlendiren Devletin temel direğidir. Bu araç insanların kişiliklerini oluşturmakta ve kendinden bekleneni veremezse ulusun ve devletin geleceği tehlikede demektir. Zincire vurulmak ve esir olmak ihtimali vardır. Atatürk devletin istiklâlini, milletin uygarlık düzeyini ve memleketin refahını millî eğitime bağlı gördüğünden kurtuluş savaşının başından itibaren eğitim meselesine el koymuş ve Sakarya Muharebesinin öncesinde Ankara'da toplanan maarif kongresinde öğretmenlere **“..... Ben bir millî eğitim programından bahsederken eski devrin boş inançlarından ve yaradılışımıza uygun olmayan yabancı fikirlerden ister doğudan ve ister batıdan gelen bütün etkilerden tamamen uzak millî karakterimizle ve tarihimizle mütenasip bir kültür kastediyorum.”** diyerek millî eğitim ilkelerini ortaya koymuştur.

1922 yılında TBMM'de söylediği Nutuk'ta **“eğitim işlerinde muvaffak olabilmek için öyle bir program takip etmeye mecburuz ki o program milletimizin bu günkü haliyle sosyal ve hayatî ihtiyacı ile çevrenin şartları ile ve asrın şartları ile tamamen uygun ve uyumlu olmalıdır.”**

“Türkiye Cumhuriyetinin temeli kültürdür.” kültür ordusu, kültürü Türk Milletine yaymalıdır.

Bu bakımdan Atatürkçülüğün Türk Milletini başarıya götürecektir güçte ve nitelikte olmasını öngördüğü eğitim sistemi millî olmalıdır. Çünkü **“Türkiye'nin eğitim ve öğretim politikalarının her derecesini, tam bir netlik ve hiçbir tereddüde yer**

vermeyen açıklık ile ifade etmek ve uygulamak lazımdır. Bu politika tam anlamıyla millî bir nitelikte görülebilir.”

Eğitim sisteminin millî nitelikte olması; Türk Devletinin dayandığı tam bağımsızlık ve millî egemenlik esaslarına, Türk millî benliğine ve Türk devletinin devlet hayatı, fikir hayatı ve ekonomik hayattaki bütün kurumları ile uyacağı ve uygulayacağı Cumhuriyetçilik, milliyetçilik, halkçılık, devletçilik, laiklik ve inkılâpçılık ilkelerini benimseyip uygulanması anlamına gelir.

Eğitimin milliyetçi niteliği, millî ahlakın, her yerde özellikle ailede, okullarda, kışlada, fabrikada bıkmadan devamlı olarak yaşatılmasını öngörmektedir. **Çünkü “Bir milleti ya hür bağımsız, şanlı, yüce bir sosyal topluluk halinde yaşatan veya bir milleti esaret ve sefaletle terk eden terbiyedir.”** Bundan dolayı, yeni nesillere verilecek terbiyenin millî olması gerekir. Kültürlü insan yetiştirmeyi amaç edinen Türkiye Cumhuriyetinde eğitim sisteminin dili ile usulleri ile/ve vasıtaları ile millî olan millî terbiyeye de dayanması zorunludur.

Bu amaçla **“çocuklarımız ve gençlerimiz yetiştirilirken onlara özellikle varlığı ile hakkı ile birliği ile ters düşen bütün yabancı unsurlarla mücadele lüzumunu ve millî duyguya dayanan düşünceleri büyük bir olgunlukla her karşıt düşünceye karşı şiddetle ve fedakârlıkla savunma zorunluluğu telkin edilmelidir. Yeni neslin bütün manevi gücüne bu özellik ve yeteneklerin aşılması önemlidir. Sürekli ve müthiş bir mücadele şeklinde beliren milletlerin hayat felsefesi, bağımsız ve mutlu kalmak isteyen her millet için bu özelliği büyük bir şiddetle istemektedir.”**

Millî ahlâkın istekleri; doğru olmak, çok çalışmak, Türk milletini saymak ve sevmek, ülkesini, milletini her şeyin üstünde tutmak yükselmek, ileri gitmek, millî birlik duygusunu olgunlaştırmak, Türk milletinin varlığını ve yurt bütünlüğünü korumak için azimli ve kararlı olmak, varlığını Türk varlığına armağan etmeye hazır olmaktır.

Millî eğitim işleri devletin geleceğini, dinamik ideallere ulaşmasını sağlayacak faaliyetlerdir. Bu sebeple devlet vatandaşların eğitim ve öğretimiyle alakadar olmak zorundadır.

Bu bakımdan, Türkiye’de millî eğitim faaliyetlerinin planlanması, teşkilatlanması yönlendirilmesi, düzenlenmesi ve kontrolü devlet tarafından yapılmaktadır.

Türk millî Eğitim sistemi; fikri hür irfanı hür, vicdani hür nesiller yetiştirmekle görevlidir. Vicdani hür nesiller lâikliği gerektirir. Eğitimde lâiklik ilkesi, Türk dilinin millî usulleri ve millî vasıtaları kullanacak devlet hayatı, fikir hayatı ve ekonomik hayatın faaliyetlerini dini faaliyetlerden ve kurallardan ayıracak bir eğitim sisteminin geliştirilip uygulanmasını öngörür.

Atatürk bunu **“En önemli nokta terbiye meselesidir. Terbiye kelimesi yalnız olarak kullanıldığı zaman herkes kendine göre bir anlam çıkarır. Ayrıntıya girilirse terbiye hedefleri, amaçları çeşitlenir. Mesela dini terbiye, millî terbiye, milletler arası terbiye, bütün bu terbiyelerin hedef ve maksatları başka başkadır. Millî terbiyenin ne demek olduğunu bilmekte artık bir karışıklık ve yanlış anlama olmamalıdır. Bir de millî terbiye esas olduktan sonra onun dilini,**

usulünü, ve vasıtalarını da millî yapmak zorunluluğunu tartışmak gereksizdir.” sözleriyle vurgulamıştır.

Millî ahlâkın millî terbiyenin esas olması yanında, hayatta en hakiki yol gösterici olarak bilimi kabul eden Atatürkçülük, dünya işlerini bilime göre düzenlemeyi gerçekleştirecek millî eğitim sistemini öngörmektedir.

Öğretim birliğinin sağlanması : Atatürkçülük, benimsediği eğitimin millî niteliklere sahip ve başarılı olması için her şeyden evvel, öğretimde birlik esasına dayanmaktadır. Atatürk, toplumda öğretim birliği kurulmadan, sosyal bütünleşme ve çağdaşlaşmanın mümkün olmayacağını sıkça ifade etmiştir.

Osmanlı döneminde Türk toplumu mektepli ve medreseli olarak ikiye bölünmüştü. Memleket çocuklarının bir kısmı dünyevi vazifeleri ile ilgili bilgiyi dini eğitim yapan müesseselerde almaya çalışıyordu. Eğitimdeki bu bölünme farklılaşmaya sebep olmuştu. Kiminin nerede ne amaçla öğrenim gördüğü farklı kurumlar tarafından tespit edilmekte idi. Bunun içindir ki Atatürk; fikri hür irfanı hür, vicdani hür nesiller yetiştirmek **amacıyla “Milletimizin, memleketimizin irfan yuvaları bir olmalıdır. Bütün memleket evladı kadın ve erkek aynı şekilde oradan çıkmalıdır.”** diyerek, 3 Mart 1924’te hilâfetin, Şer’i ye ve Evkaf Bakanlıklarının kaldırılmasını, medreselerin kapatılarak öğretim birliğinin kurulmasını, eğitimin tümüyle devletin sorumluluğunda; devletin denetim ve gözetimi altına alınmasını gerçekleştirmiştir.

Bu kararlar alınırken ülkenin bütün eğitimcilerinin katıldığı ilmi heyetleri toplamış ve eğitim birliği kararı heyet-i ilmiye kararları olarak hayata geçirilmiştir.

Böylece;

- Eğitimde erkek ve kız çocuklarının eşitliği sağlanmıştır.
- Eğitimin yaygınlaştırılması kolaylaştırılmıştır.
- Eğitim programları hayata hazırlayıcı ve bilimsel esaslara dayandırılmıştır.
- Eğitim demokratlaşmıştır.
- İlköğretim mecburi olmuştur.
- Yüksek öğretim bağımsız bir hale gelmiştir.

Güzel Sanatlar; Türk Milletinin dinamik idealine ulaşmasında, besleyici, güçlendirici vasıtalarından olan güzel sanatlar uygar olmanın işareti ve kültürlü insan yetiştirmenin aracıdır.

Sanat güzelliğin ifadesidir. Bu ifade, söz, müzik, resim, şekil ve yapı ile olur. Sanat ve sanatkâr insanlığın ortak değeridir.

Sanat insana özgür olarak karar vermesini ve becerisini sergilemesini sağlar. Sanat eserleri en yüksek insanî ürünlerdir.

Bir milletin yaratıcı gücünün en güzel meyvelerinden sağlanan sanat eserleri milletlerin kültür varlıklarının tanığı ve ulaştıkları uygarlık düzeyinin bir ölçüsüdür.

Atatürk “**Yüksek bir insan toplumu olan Türk Milletinin tarihî bir özelliği de güzel sanatları sevmek ve onda yükselmektir. Bunun içindir ki milletimizin yüksek karakterini, çalışkanlığını, zekasını, ilme bağlılığını, güzel sanatlar sevgisini ve millî birlik duygusunu devamlı olarak ve her türlü vasıta ve önlemlerle besleyerek geliştirmek millî idealimizdir.**” diyerek millî kültürümüzü çağdaş uygarlık düzeyinin üzerine çıkarmada güzel sanatlar alanında benimsenmesi gereken davranışı açıkça vurgulamıştır.

Atatürk “**Hayat müziktir... Müzikle ilgisi olmayan varlıklar insan değildirler.**” diyerek müziğin insan ruhunun temel ihtiyaçlarından biri olduğunu belirtmiştir. Müzik hayatın neşesi, ruhu, sevinci ve her şeyidir.

KAYNAKÇA :

- 1) Atatürkçülük (1, 2, 3) Atatürkçü Düşünce Sistemi, Genel Kurmay Başkanlığınca hazırlanmıştır. Millî Eğitim Bakanlığı Yayınları: 326 İstanbul-1998.
- 2) Angı Hacı, Atatürk İlkeleri ve Türk Devrimi. Angı Yayınları: Ankara 1985